EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2017 12 04
COM(2017) 727 final

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

apie Direktyvos 2010/75/ES įgyvendinimą ir galutines ataskaitas pagal anksčiau galiojusius teisės aktus

1. Įžanga

i. Bendroji informacija

Pramoninių išmetamų teršalų direktyva[1] (PITD) yra pagrindinis ES teisės aktas, kuriuo reglamentuojami pramoniniai išmetami teršalai ir siekiama užtikrinti didelę naudą aplinkai ir žmonių sveikatai, visų pirma privaloma tvarka taikant geriausius prieinamus gamybos būdus (GPGB). Sektoriams, kuriems taikoma PITD, tenka didelė bendros taršos (į orą ir vandenį išmetami teršalai, atliekų susidarymas) dalis Europoje. Įvertinta[2], kad jie sudaro apie 23 proc. į orą išmetamų teršalų masės. Kalbant apie į vandenį išmetamą kiekį, padėtis yra mažiau aiški, bet manoma, kad ta dalis sudaro 20–40 proc. išmetamo sunkiųjų metalų kiekio ir 30–60 proc. kitų teršalų, kurie nėra maisto medžiagos ir organinė anglis.

Pagal 7-ąją aplinkos veiksmų programą[3] tikimasi, kad, kai pramonė įsisavins GPGB pagal PITD, bus sukurti geresni išteklių naudojimo modeliai ir sumažintas pagrindinių Sąjungos įrenginių išmetamųjų teršalų kiekis, o tai bus didelis indėlis skatinant inovacinių technologijų raidą, kuriant žalesnę ekonomiką ir ilgainiui mažinant pramonės kaštus.

PITD yra geresnio reglamentavimo pastangų rezultatas – joje sujungti, racionalizuoti ir supaprastinti keli teisės aktai. Tai integruota priemonė, jos nuostatomis dėl leidimų pakeičiamos senosios daugelio leidimų sistemos. Vienas skyrius skirtas leidimų ir GPGB sistemai, o kituose nustatytos specialiosios taisyklės, skirtos pagrindiniams sektoriams, visų pirma dideliems kurą deginantiems įrenginiams, (bendro) atliekų deginimo įrenginiams ir įrenginiams, kuriuose naudojami organiniai tirpikliai.

GPGB informacinius dokumentus (GPGBID) rengia Europos Komisijos Jungtinio tyrimų centro Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės biuras (ETIPKB). Šiame pavyzdiniame įrodymais pagrįstame procese laikydamosi geresnio reglamentavimo principo visapusiškai dalyvauja visos suinteresuotosios šalys. GPGBID pateikiamos išvados dėl GPGB, kurioms suteikiama teisinės galios, nes jos patvirtinamos Komisijos įgyvendinimo sprendimais. GPGB išvadose kiekvienam sektoriui numatyta GPGB sistema, į kurią kompetentingos institucijos privalo atsižvelgti išduodamos leidimus.

Pagal PITD Komisija privalo teikti ataskaitas Tarybai ir Parlamentui pirmiausia dėl pirminio įgyvendinimo etapo, o paskui kas trejus metus. Šioje ataskaitoje apibendrinamos valstybių narių ataskaitos apie pirminį įgyvendinimo etapą (2013 m.) ir apibūdinamas tolesnis su tuo susijęs atliktas darbas, peržiūrima Komisijos šioje srityje vykdoma veikla ir pateikiamos ateities perspektyvos.

Kadangi tai pirmoji Komisijos ataskaita pagal PITD, joje taip pat aptariamos galutinės valstybių narių ataskaitos pagal anksčiau galiojusius teisės aktus.

2. Valstybių narių ataskaitų teikimas pagal anksčiau galiojusius teisės aktus

Valstybių narių ataskaitos pagal anksčiau galiojusius teisės aktus jau įvertintos ir jų santraukos paskelbtos CIRCABC[4].

[1] Direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) (OL L 349, 2012 12 19, p. 57–65).

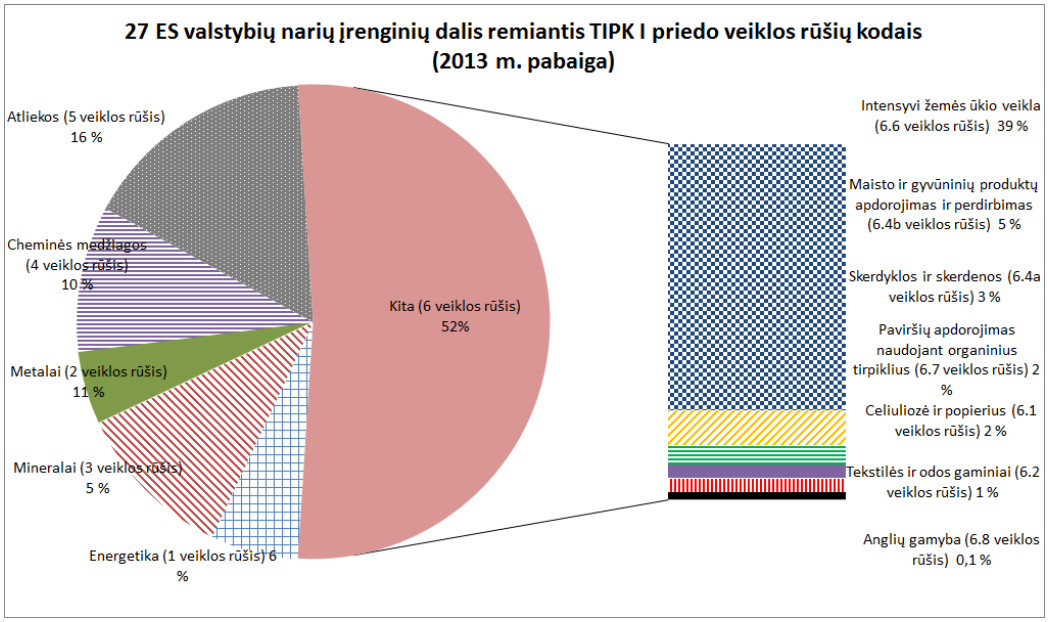
[2] *Contribution of industry to pollutant emissions to air and water* („Pramonei tenkanti į orą ir vandenį išmetamų teršalų dalis“); AMEC; 2014 m. rugsėjo mėn. ISBN 978-92-79-39499-7.

[3] 2013 m. lapkričio 20 d. Sprendimas Nr. 1386/2013/ES dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2020 m. „Gyventi gerai pagal mūsų planetos išgales“ (OL L 354, 2013 12 28, p. 171–200).

[4] CIRCABC>environment>IED>Library>Studies> Article 73 review reports>Final reports

i. Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės direktyva (TIPK direktyva)

Galutines ataskaitas pagal TIPK direktyvą[5] valstybės narės pateikė už paskutinį 2012–2013 m. ataskaitinį laikotarpį. Visos valstybės narės pateikė atsakymus į daugumą klausimyno klausimų ir pakankamai duomenų, kad būtų galima vertinti ir komentuoti direktyvos įgyvendinimą. Valstybės narės pranešė iš viso apie 51 528 TIPK įrenginius, veikusius 2013 m. pabaigoje. Pagrindinė veikla, apie kurią pranešama, pavaizduota paveiksle toliau (jame matyti tik 27 ES valstybės narės, nes Kroatija tapo valstybe nare 2013 m. viduryje).

Dauguma valstybių narių nepranešė apie jokius svarbius pokyčius, susijusius su TIPK direktyvos įgyvendinimu, palyginti su ankstesniu ataskaitiniu laikotarpiu. Pokyčiai, apie kuriuos pranešta, daugiausia susiję su PITD perkėlimu į nacionalinę teisę ir įgyvendinimu. Kai kurios valstybės narės taip pat pranešė apie sunkumus, susijusius su leidimų išdavimo procedūrų koordinavimu, kai leidimų išdavimo procese dalyvauja daugiau nei viena kompetentinga institucija.

ii. Didelių kurą deginančių įrenginių direktyva (DKDĮ direktyva)

Nemažą viso į orą išmetamo SO_2, NO_X ir dulkių ir kitų teršalų, kaip antai gyvsidabrio, kiekio dalį išmeta dideli kurą deginantys įrenginiai (DKDĮ). Prieš PITD priėmimą dideliems kurą deginantiems įrenginiams buvo taikomas konkrečiai jiems skirtas teisės aktas – DKDĮ direktyva[6]. Priėmus PITD, DKDĮ direktyva buvo panaikinta ir buvo nustatytos griežtesnės išmetamųjų teršalų ribinės vertės (ITRV).

Pagal DKDĮ direktyvą Komisija galėjo prašyti kasmet pateikti DKDĮ išmetamųjų teršalų duomenis. Nuo 2013 ataskaitinių metų valstybės narės teikia metinius išmetamųjų teršalų

[5] Direktyva 2008/1/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės.
[6] Direktyva 2001/80/EB dėl tam tikrų teršalų, išmetamų į orą iš didelių kurą deginančių įrenginių, kiekio apribojimo.

duomenis į Europos aplinkos agentūros tvarkomą duomenų bazę[7]. Komisija ir toliau ieško galimybių supaprastinti ataskaitų teikimo reikalavimus. Vienas iš pavyzdžių yra išankstinis DKDĮ duomenų bazės užpildymas tų įrenginių identifikaciniais kodais, naudojamais Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registre[8], ir jų susiejimas su anksčiau pateiktais įrenginių duomenimis. Paskutiniai ataskaitiniai metai, už kuriuos esama duomenų, yra 2015 m. Metiniai įrenginių duomenys apima išmetamą SO_2, NO_X ir dulkių kiekį, bendrą sunaudotos energijos kiekį, susijusį su žemutine kuro degimo šiluma, pagal kuro tipus. Nuo 2016 ataskaitinių metų DKDĮ direktyvoje numatytas DKDĮ ataskaitų teikimas pakeičiamas ataskaitų teikimu pagal PITD reikalaujant teikti išsamesnę informaciją.

iii. Direktyva dėl atliekų deginimo (ADD)

Galutines ataskaitas pagal ADD[9] valstybės narės pateikė už paskutinį 2012–2013 m. ataskaitinį laikotarpį. Apskritai ją taikant didelių problemų nenustatyta.

iv. Organinių tirpiklių direktyva (OTD)

Galutines ataskaitas pagal OTD[10] valstybės narės pateikė už paskutinį 2012–2013 m. ataskaitinį laikotarpį. Ji taikoma maždaug 50 000 įrenginių, nors tikslus skaičius nežinomas. Apskritai ją taikant didelių problemų nenustatyta, nors nustatyta tam tikrų problemų, susijusių su veiklos vykdytojų stebėsenos duomenų teikimu.

Išvados dėl ankstesnių teisės aktų

Didelių su ankstesnių teisės aktų laikymusi susijusių problemų nenustatyta. Vis dėlto kai kuriuos paminėtus klausimus, susijusius su TIPK direktyva, reikėtų ištirti išsamiau. Nepaisant patobulinimų, teikiama informacija išliko neišsami, visų pirma skaitiniai duomenys, susiję su patikrinimų skaičiumi (pvz., bendras aplankytų įrenginių skaičius, apsilankymų, įskaitant išmetamųjų teršalų matavimus, skaičius). Iš dalies tai nulėmė klausimų formuluotės, kurias valstybės narės, atrodo, suprato nevienodai.

Kai kurios valstybės narės pranešė, kad neturi pakankamai darbuotojų, kurie atliktų su TIPK direktyvos įgyvendinimu susijusias užduotis, ir kad esama finansinių apribojimų samdant ir apmokant kompetentingų institucijų darbuotojus. Tai galima susieti su darbais, susijusiais su perėjimu nuo TIPK direktyvos prie PITD, tad gali būti, kad kompetentingos institucijos jau geriau susitvarko su darbo krūviu.

Pranešta apie tam tikrus sunkumus, susijusius su apibrėžčių aiškinimu: kyla klausimų, ar uždarius proceso dalį (įrenginiams iš dalies užsidarius) arba galutinai sumažinus gamybos pajėgumus TIPK direktyva įrenginiams nebūtų taikoma.

Vienas svarbus klausimas, dėl kurio reikėtų gerinti padėtį, buvo GPGB įsisavinimo laipsnis. Jis sprendžiamas nustačius įpareigojimą atnaujinti leidimus laikantis PITD pateiktų GPGB išvadų.

[7] Žr. http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/lcp.

[8] 2006 m. sausio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 166/2006 dėl Europos išleidžiamų ir perduodamų teršalų registro sukūrimo ir iš dalies keičiantis Tarybos direktyvas 91/689/EEB ir 96/61/EB.

[9] Direktyva 2000/76/EB dėl atliekų deginimo.

[10] Direktyva 1999/13/EB dėl tam tikrų veiklos rūšių ir tam tikrų įrenginių lakiųjų organinių junginių, susidarančių naudojant organinius tirpiklius, emisijų apribojimo.

3. PITD įgyvendinimas

i. Padėtis, susijusi su PITD perkėlimu į nacionalinę teisę

Komisija gavo visų valstybių narių teisės aktus, kuriais direktyva perkeliama į nacionalinę teisę, ir įvertino, ar perkeltos visos jos nuostatos.

Komisija taip pat įvertino visų valstybių narių priimtų pereinamojo laikotarpio priemonių suderinamumą su PITD. Jei buvo su perkėlimu į nacionalinę teisę susijusių neaiškumų ar klaidų, Komisija surengė dvišalius dialogus su atitinkamomis valstybėmis narėmis. Iki šiol pradėtas dvidešimt vienas toks dialogas.

ii. Valstybių narių ataskaitų teikimas

Komisijos įgyvendinimo sprendime 2012/795/ES[11] (toliau – sprendimas) išsamiai nustatyta, kad valstybės narės privalo teikti Komisijai ataskaitas apie PITD įgyvendinimą. To sprendimo I priede nustatyti reikalavimai, kokią informaciją reikia pateikti Komisijai iki 2014 m. rugsėjo mėn., o II priede apibrėžta informacija, kurią reikia pateikti iki 2017 m. rugsėjo mėn.

Sprendime nustatytas tikslas, kad valstybės narės teiktų ataskaitas elektroninėmis priemonėmis. Tam Komisija pasamdė rangovus būtinoms elektroninėms ataskaitų teikimo priemonėms sukurti. Dėl įvairių kylančių sunkumų tuos projektus vėluojama įgyvendinti, tad ataskaitų teikimas pagal sprendimo II priedo 2 modulį vėluoja vienais metais nuo 2017 m. rugsėjo 30 d. iki 2018 m. rugsėjo 30 d. Ataskaitų teikimas pagal 1, 3 ir 4 modulius vėluoja iki 2018 m. vasario mėn.

Valstybės narės pateikė informaciją, kurią privaloma teikti pagal sprendimo I priedą. Ta informacija jau įvertinta ir paskelbta suvestinėje ataskaitoje[12]. Nors atsakymus pateikė visos valstybės narės, išskyrus Suomiją, išsamumo laipsnis labai skiriasi. Kai kuriuose atsakymuose tiesiog daroma nuoroda į teisės aktą, kuriuo direktyva perkeliama į nacionalinę teisę, o kiti – informatyvūs ir išsamūs. Apskritai pateikta naudingos informacijos apie procesus ir veiksmus, kurių imamasi siekiant faktiškai įgyvendinti PITD. Tai informacija apie kriterijus, kuriais remiantis tikrinamas nesilaikymas, ir įvairius būdus užtikrinti, kad nustatant leidimų išdavimo sąlygas ir aplinkosauginio tikrinimo planų turinį būtų laikomasi GPGB išvadų.

Per kitą ataskaitinį laikotarpį (2014–2016 m.) tikimasi surinkti daug daugiau informacijos, nes GPGB išvados patvirtinamos konkrečiai kiekvienam sektoriui ir valstybės narės galės pateikti papildomos informacijos apie praktines įgyvendinimo problemas.

Komisija jau pradėjo svarstyti po 2016 m. taikytinus ataskaitų teikimo reikalavimus. Bus atsižvelgta į pokyčius, susijusius su elektroninių ataskaitų teikimu, ir šioje srityje įgytą patirtį. Valstybėms narėms pasiūlyta išsakyti pirmines nuomones apie būsimus ataskaitų teikimo reikalavimus ir Komisija tikisi netrukus pasiūlyti naują sprendimą dėl ataskaitų teikimo, kuriame būtų atsižvelgiama į požiūrį, išdėstytą komunikate dėl aplinkosaugos ataskaitų teikimo tinkamumo patikros[13], ir būtų užtikrintas kuo didesnis suderinimas su E-PRTR.

[11] 2012 m. gruodžio 12 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo nustatomas valstybių narių teikiamose Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų įgyvendinimo ataskaitose pateikiamos informacijos pobūdis, forma ir dažnumas (OL L 349, 2012 12 19, p. 57).

[12] Žr. 2 išnašą.

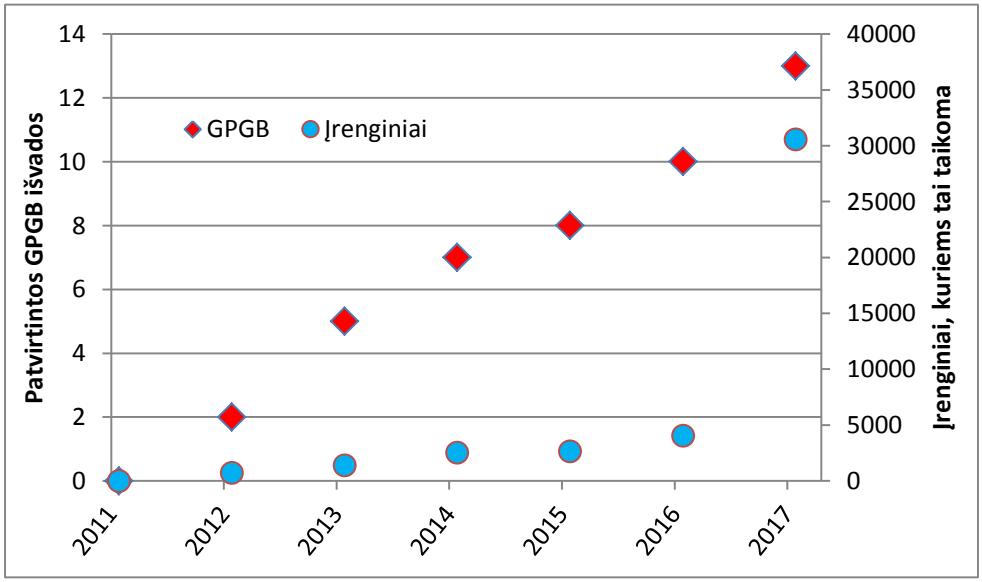
[13] „Aplinkosaugos ataskaitų teikimo supaprastinimo veiksmai“, COM(2017) 312.

iii. GPGBID

Visi įrenginiai, kuriems taikomas PITD II skyrius, privalo taikyti GPGB. GPGBID yra labai svarbūs siekiant užtikrinti, kad ES lygmeniu būtų galima optimaliai nustatyti GPGB. Jais sukuriamos vienodos sąlygos, be to, valstybėms narėms nebereikia pačioms nustatinėti geriausių prieinamų gamybos būdų, kad įvykdytų savo įpareigojimus pagal PITD. Šiuo metu yra 31 GPGBID ir du informaciniai dokumentai, susiję su PITD I priede išvardytų rūšių veikla. Pagal PITD atnaujinta jau 13 iš tų GPGBID.

GPGBID formatas nustatytas TIPK direktyvoje. Be to, kad įtraukta daugiau sektorių, svarbiausias pokytis pereinant nuo TIPK prie PITD susijęs su Komisijos ir suinteresuotųjų šalių informacijos mainų siekiant nustatyti GPGB formalizavimas (taip pat vadinamas Sevilijos procesu). GPGB išvados yra pagrindinė GPGBID dalis, nes jose aprašomi GPGB ir nustatomi privalomi su jų naudojimu susiję išmetamųjų teršalų kiekiai (GPGB ITK). Jie tvirtinami taikant komiteto procedūrą, po kurios Komisija priima juos kaip įgyvendinimo sprendimus. GPGB išvados yra gairės, kuriomis vadovaujasi kompetentingos institucijos nustatydamos leidimų išdavimo sąlygas įrenginiams, kuriems taikoma PITD. Jose sprendimus priimantiems asmenimis pateikiama informacija apie tam tikrus gamybos būdus, kurie yra ekonomiškai gyvybingi ir techniškai prieinami sektoriui, kad būtų galima pagerinti jo aplinkosauginį veiksmingumą.

Toliau diagramoje pateikiama visų po PITD įsigaliojimo priimtų GPGB išvadų apžvalga ir nurodomas apytikslis bendras įrenginių, kuriems jos bus taikomos, skaičius. Jau patvirtintos GPGB išvados apima daugiau nei pusę įrenginių, kuriems taikoma PITD.

Toliau trumpai išdėstomi pagrindiniai su GPGBID susiję klausimai.

<u>Proceso ir dalyvavimo apžvalga</u>

GPGB išvadose nustatytų GPGB ITK privalomu pobūdžiu siekiama, kad keičiantis informacija GPGBID rengti būtų skiriama daugiau dėmesio informacijos rinkimui ir vertinimui, kad būtų galima nustatyti veikiančių įrenginių pasiektus aplinkosauginio veiksmingumo lygius. Keitimasis technine informacija dėl kiekvieno GPGBID vyksta techninėje darbo grupėje (TDG), kurios veikloje dalyvauja valstybės narės, atitinkami sektoriai, aplinkosaugos NVO ir Komisija. TDG vadovauja ir posėdžiams pirmininkauja

ETIPKB. Procedūros, kurių reikia laikytis, ir kiti proceso elementai išsamiai aprašyti pagal PITD priimtame Komisijos įgyvendinimo sprendime[14].

Konfidencialumas

GPGBID procese gali kilti konfidencialumo klausimų. Iš principo, ES taisyklėse dėl aplinkosaugos klausimų skaidrumo[15], pagrįstose Orhuso konvencija[16], aiškiai įtvirtinta teisė susipažinti su aplinkosaugos informacija. Tačiau savanoriškai sektorių teikiama informacija gali būti komerciniu požiūriu neskelbtina. Remiantis įpareigojimu išlaikyti profesinę paslaptį, kuris taip pat grindžiamas SESV 339 straipsniu[17], tam tikrą informaciją gali reikėti apibendrinti arba anonimizuoti, jeigu ji nėra tiesiogiai susijusi su į aplinką išmetamų teršalų kiekiu, nes tokiu atveju laikoma, kad informacijos atskleidimas ir skaidrumas atitinka viršesnį viešąjį interesą. Valstybių narių kompetentingos institucijos, privalančios laikytis profesinės paslapties taisyklių, turėtų turėti galimybę susipažinti su tokia informacija, kai ji susijusi su jų prižiūrimoje teritorijoje esančiais įrenginiais.

Geresnis reglamentavimas

Sevilijos procesas, kuriuo grindžiamas GPGBID rengimas, yra unikalus, įtraukus ir faktais pagrįstas techninis procesas. Duomenys renkami per išsamius klausimynus, vėliau juos patvirtinant ir patikrinant su visomis suinteresuotosiomis šalimis. TDG dalyviai visiškai skaidriai platina dokumentus, juos komentuoja ir atlieka jų tarpusavio peržiūrą. Daromi pakeitimai būna atitinkamai pažymėti. Galutines išvadas konsensusu tvirtina TDG. Jeigu esama skirtingų nuomonių, jos išdėstomos galutiniame GPGBID, remiantis gairėse dėl keitimosi informacija proceso nustatytais kriterijais. Komisija mano, kad toks bendradarbiavimu pagrįstas požiūris (nors jis nebūtinai tinkamas visose kitose srityse) yra puikus praktiškai taikomo geresnio reglamentavimo pavyzdys.

Pagrindinės aplinkosaugos problemos

Peržiūrint GPGB, dėmesys sutelkiamas į sritis, kuriose bus daugiausia naudos, t. y. vadinamąsias „pagrindines aplinkosaugos problemas“ (PAP). Taip užtikrinamas aplinkosaugos požiūriu geriausias į procesą įdedamų pastangų rezultatas. Komisija pasiūlė PAP nustatymo kriterijus[18], kuriuos patvirtino forumas pagal PITD 13 straipsnį. Tai: taršos svarba aplinkosaugos požiūriu; veiklos reikšmingumas; galimybė nustatyti naujus gamybos būdus siekiant gerokai pagerinti padėtį; ir galimybė nustatyti GPGB ITK, kad aplinkos apsauga taptų daug geresnė palyginti su dabartine padėtimi.

ETIPKB naudojosi tais kriterijais rengdamas paskesnę GPGBID peržiūrą. Komisija sudarė paslaugų sutartį siekdama toliau kurti ir įgyvendinti metodiką ruošdamasi būsimoms kelių GPGBID peržiūroms. Taip bus parengti bendrosios PAP informacijos dokumentai, su kuriais

[14] Komisijos įgyvendinimo sprendimas 2012/119/ES, kuriuo nustatomos duomenų rinkimo, GPGB informacinių dokumentų rengimo ir jų kokybės užtikrinimo gairių, nurodytų Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų, taisyklės *(OL L 63, 2012 3 2, p. 1–39).*

[15] Reglamentas (EB) Nr. 1367/2006 dėl Orhuso konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais nuostatų taikymo Bendrijos institucijoms ir organams (OL L 264, 2006 9 25, p. 13).

[16] 1998 m. birželio 25 d. JT EEK konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, Bendrijos patvirtinta 2005 m. vasario 17 d.

[17] Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo (OL C 326, 2012 10 26, p. 47–390).

[18] CIRCABC>Environment>IED>Library>ied_art_13_forum>8th Forum meeting 19 October 2015>Presentations>5.1 Key environmental issues.pdf

bus dirbama GPGBID peržiūros pradžios posėdžiuose ir kurie bus tvirtas pagrindas TDG priimant sprendimus dėl PAP.

Keitimosi informacija proceso vertinimas

Keitimosi informacija procesas yra GPGBID rengimo ir peržiūros esmė. Jam vykstant sukuriama tvirta įrodymų bazė sprendimams priimti. Pavyzdžiui, vykstant iki šiol ilgiausiam GPGB peržiūros procesui (dėl didelių kurą deginančių įrenginių) darbo grupės veikloje dalyvavo 289 nariai, užpildyta 580 įrenginių lygmens klausimynų, 24 kartus apsilankyta įrenginiuose, išnagrinėtos 225 ataskaitos ir atvejų tyrimai ir apsvarstyta 8 510 komentarų dėl pirmojo projekto.

Atsižvelgdama į pageidavimą užtikrinti geresnį jo veikimą, 2014 m. Komisija kartu su Vokietijos aplinkos ministerija surengė Berlyne PITD 13 straipsnio forumo praktinį seminarą, skirtą PITD numatytam keitimosi informacija procesui. Praktiniame seminare aktyviai dalyvauta, jo išvados buvo paskelbtos[19]. Praktinis seminaras buvo dar viena proga įsitikinti didele PITD pridėtine verte ir veiksmingumu ES. Taip pat buvo pasiūlyta praktinių patobulinimų, kurie šiuo metu įgyvendinami peržiūrint GPGBID, pvz., organizuoti daugiau vaizdo seminarų, kad TDG nariams būtų paprasčiau dalyvauti.

iv. Atitikties skatinimas ir parama įgyvendinimui

Komisija siekia padėti valstybėms narėms užtikrinti veiksmingą PITD taikymą. Tuo tikslu ji imasi šių veiksmų:

Praktiniai seminarai su valstybėmis narėmis ir suinteresuotosiomis šalimis

Peržiūrint PITD įgyvendinimą, įskaitant GPGBID ir GPGB išvadų rengimą, naudinga organizuoti susitikimus su valstybėmis narėmis ir kitomis svarbiomis suinteresuotosiomis šalimis. Taip pavyksta anksti nustatyti problemines sritis ir susitarti dėl bendrų būsimų darbo metodų.

Prireikus praktiniai seminarai organizuojami tik su valstybėmis narėmis, kai reikia sutelkti dėmesį į teisinį įgyvendinimą, arba kartu su suinteresuotosiomis šalimis, kai nagrinėjami bendresnio pobūdžio klausimai. Po seminaro Berlyne, kuriame dalyvavo visi forumo nariai, kitame seminare 2016 m. Kopenhagoje dalyvavo tik valstybių narių atstovai. 2017 m. Komisija planuoja tęsti tokią rezultatyvią veiklą ir surengti valstybėms narėms skirtą seminarą Belgijoje.

Pagrindinės Kopenhagos seminaro išvados buvo tai, kad dalyviams tai buvo naudinga galimybė palyginti nacionaliniu lygmeniu įgyvendinamus veiksmus, o Komisija buvo paraginta peržiūrėti turimą patirtį, susijusią su nukrypti leidžiančia nuostata pagal PITD 15 straipsnio 4 dalį. Seminaro medžiaga ir santrauka paskelbti viešai[20].

Be to, reguliariai rengiami ir kiti seminarai dalyvaujant valstybių narių ekspertams ir suinteresuotosioms šalims, siekiant pasikeisti nuomonėmis apie vykdomus projektus ir tyrimus. 2017 m. taip pat suplanuoti konkretūs praktiniai seminarai dėl atsirandančių naujų gamybos būdų (su Belgija ir Švedija) ir GPGB indėliu į vandens politiką (su Vokietija).

[19] CIRCABC>Environment>IED>Library>Berlin workshop on IED information exchange (Oct 2014)

[20] CIRCABC>env>ied>Library> Copenhagen workshop on Putting the IED into practice (13-14 April 2016)

Dažnai užduodami klausimai

Komisijai tenka svarbi užduotis padėti valstybėms narėms įgyvendinti PITD. Viena iš šiuo tikslu naudojamų priemonių – dažnai užduodami klausimai (DUK), paskelbti Komisijos interneto svetainėje[21].

Komisija siekia prireikus juos pildyti ir atnaujinti, be kita ko, įtraukdama kelis konkrečius DUK, kurių svarba paaiškėjo Kopenhagos seminare. Visų pirma, jie susiję su tokiomis temomis kaip GPGB ITK intervalai; kada turi būti įgyvendintos GPGB išvados; ir dėl kurių GPGB išvadų leidimai svarstytini iš naujo.

Parama nacionalinių kompetentingų institucijų tinklams

Pagrindinė atsakomybė už veiksmingą PITD reikalavimų įgyvendinimą tenka nacionalinėms kompetentingoms institucijoms. Jos, be kita ko, išduoda leidimus, vertina tinkamas ITRV ir kitas sąlygas, nagrinėja prašymus leisti nukrypti ir apskritai užtikrina, kad įrenginiai būtų eksploatuojami tinkamai. Komisija teikia paramą toms institucijoms siekdama užtikrinti, kad nacionaliniu lygmeniu pagal teisės aktų reikalavimus būtų laikomasi palyginamų suderintų požiūrių.

Komisija remia Europos Sąjungos aplinkos apsaugos teisės aktų įgyvendinimo ir vykdymo tinklo (IMPEL), vykdančio kelis pramonės išmetamųjų teršalų srities projektus, darbą[22]. Visų pirma, jie susiję su: parama PITD įgyvendinimui; pagrindine PITD ataskaita; nukrypti nuo PITD GPGB ITK leidžiančių nuostatų taikymo patirtimi. Komisija bendrauja su valstybių narių ekspertais su projektais susijusiuose susitikimuose ir vertina tokias galimybes pasikeisti nuomonėmis.

Vykdymo užtikrinimas

Manoma, kad dėl PITD vykdymo užtikrinimo laikomasi labai pažangaus požiūrio. Mat piliečiams užtikrinamos patikimos galimybės susipažinti su svarbia informacija ir dalyvauti leidimų išdavimo procese. Tai sudaro galimybę piliečiams ir NVO užtikrinti, kad leidimai būtų išduodami tinkamai ir kad būtų laikomasi jų išdavimo sąlygų. Akivaizdu, kad Komisija negalėtų aktyviai patikrinti visų 50 000 leidimų, bet vietos gyventojai patys labai suinteresuoti užtikrinti, kad jie būtų tinkamai išduoti ir kad būtų užtikrinamas jų vykdymas.

Pagrindinė atsakomybė už pažeidimų nagrinėjimą tenka kompetentingoms institucijoms. Tai pirmasis vykdymo užtikrinimo lygis ir suinteresuotasis pilietis ar NVO turėtų kreiptis būtent į atitinkamą kompetentingą instituciją. Siekiant reguliariai užtikrinti galimybes kaimynams ar kitoms šalims, kurioms daromas poveikis, išreikšti galimą susirūpinimą, taip pat svarbus leidimų peržiūros procesas ir svarbu peržiūrint leidimus atsižvelgti į gautas pastabas.

PITD numatytos galimybės šalims, kurioms daromas poveikis, apskųsti leidimų išdavimo sąlygas ir reikalauti neeilinių aplinkosauginių tikrinimų. Taikant tokį požiūrį į teisės akto taikymo priežiūros procesą faktiškai įtraukiama tūkstančiai asmenų. Komisija mano, kad pagrindinė atsakomybė už konkrečių reikalavimų nesilaikymo atvejų tikrinimą ir tinkamų priemonių įgyvendinimą, jeigu nustatoma, kad įtarimai pasitvirtino, tenka nacionalinėms administracinėms ar teisminėms institucijoms. Komisija paprastai kištųsi, jeigu būtų sisteminių trūkumų arba jeigu pažeidimais būtų daromas didelis poveikis aplinkai.

[21] http://ec.europa.eu/environment/industry/stationary/ied/faq.htm
[22] https://www.impel.eu/topics/industry-air/

v. DKDĮ skirtos pereinamojo laikotarpio priemonės

Pagal PITD į supaprastintą ir nuoseklią sistemą įtraukiamos nuostatos dėl DKDĮ. Siekiant padėti jas įgyvendinti, PITD numatytos dvi pagrindinės galimybės nukrypti nuo bendrų reikalavimų:

- **Nacionaliniai pereinamojo laikotarpio planai (NPLP).** NPLP rengiami valstybių narių lygmeniu. Į valstybės narės NPLP įtrauktiems įrenginiams taikoma bendroji išmetamųjų teršalų kiekio viršutinė riba (linijine tvarka mažėjanti nuo 2016 m. iki 2020 m. vidurio). Per tą laiką įrenginiai, kuriems tai taikoma, privalo vis tiek laikytis DKDĮ direktyvoje nustatytų ITRV. Taikant tokią lanksčią nuostatą paliekama daugiau laiko (iki 2020 m. vidurio), kad visi įrenginiai, kuriems tai taikoma, laikytųsi PITD nustatytų ITRV, ir kartu užtikrinama galimybė lanksčiai spręsti, kaip būtų daromos būtinos investicijos į atnaujinimą. Taigi tikimasi, kad reikalavimų laikymosi išlaidos ir kiti sunkumai sumažės. Tokia galimybe pasinaudojo 15 valstybių narių.
- **Ribotos trukmės nukrypti leidžiančios nuostatos.** Taikant tokią lanksčią nuostatą atsižvelgiama į atvejus, kai artėja įrenginių eksploatavimo nutraukimas, tad būtų ekonomiškai nenaudinga juos modifikuoti, kad jie atitiktų PITD nustatytas ITRV. Taip veikiantiems įrenginiams leidžiama, nedarant papildomų investicijų, tęsti veiklą ribotą valandų skaičių (ne ilgiau nei 17 500 valandų) iki 2023 m. pabaigos, kartu laikantis DKDĮ direktyvoje nustatytų ITRV. Kai ribotos trukmės nukrypti leidžiančios nuostatos galiojimas baigiasi, įrenginiai turi būti uždaromi arba modernizuojami, kad atitiktų naujiems įrenginiams keliamas sąlygas. Ribotos trukmės nukrypti leidžiančias nuostatas taiko 24 valstybės narės. Pagal itin ribotos trukmės išlygą buvo nustatyta 32 000 valandų riba, jeigu įrenginiai atitiko keturias PITD nustatytas sąlygas.

Nuo 2017 m. valstybės narės kasmet teiks ataskaitas su kiekvienų įrenginių duomenimis, kad Komisija galėtų stebėti, ar tinkamai tos nuostatos taikomos. Galutiniai DKDĮ, kuriuose taikomos įvairios lanksčios nuostatos, sąrašai skelbiami CIRCABC[23].

v. Inovacijos

Pagal PITD 27 straipsnį valstybės narės turi imtis priemonių skatinti naujų gamybos būdų kūrimą ir taikymą, o Komisija turi nustatyti gaires, kad padėtų valstybėms narėms tai daryti. Tam visuose GPGBID yra naujiems gamybos būdams skirtas skirsnis.

ITRV nustatymas remiantis GPGB ir bendras jų taikymas visame pramonės sektoriuje reikš, kad tam tikram GPGB bus sukuriama didesnė rinka. Todėl turėtų sumažėti sąnaudos ir naudos bus galima gauti patiriant mažiau išlaidų.

Įmonėms, teikiančioms išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo sprendimus, taip pat atsiranda daugiau verslo galimybių – jos galės juos parduoti didesnėse rinkose, jeigu jų siūlomi sprendimai atitinka GPGB. Kadangi visur GPGB naudojami vis aktyviau, tokių galimybių atsiranda visame pasaulyje.

Galima sinergija su kitomis programomis, kaip antai LIFE[24]. Siekiama patikrinti, ar atitinkamais LIFE projektais skatinama naudoti pažangius gamybos būdus, ir užtikrinti, kad sėkmės pavyzdžiai būtų įtraukiami į GPGBID peržiūros procesą.

---

[23] EUROPA > European Commission>CIRCABC> env > ied > Library > IED Derogations Lists and EUROPA > European Commission>CIRCABC> env> ied > Library > TNPs

[24] LIFE yra ES finansinė priemonė, kuria remiami aplinkos apsaugos, gamtos apsaugos ir klimato srities veiksmų projektai visoje ES. http://ec.europa.eu/environment/life/

Komisija norėtų nuodugniau suprasti visą susijusį poveikį, todėl planuoja tęsti veiklą šioje srityje ir visų pirma išbandydama inovacijų stebėsenos centrą.

vi. Žinių bazės išplėtimas

Komisija ir toliau kaupia žinias apie pramonės sektorių, kuriems taikoma PITD, poveikį aplinkai. Tai padeda geriau suvokti, į kurias sritis reikia sutelkti dėmesį, ir tiksliau įvertinti teisės aktus. Tam Komisija siekia naudoti kuo daugiau informacijos šaltinių. Informacija, visų pirma, gaunama iš šių šaltinių:

Valstybių narių ataskaitos

Pagrindinis žinių apie PITD poveikį šaltinis yra tiesiogiai iš valstybių narių gaunama informacija, kurią jos teikia Komisijai savo oficialiose įgyvendinimo ataskaitose. Ši ataskaita pagrįsta 2014 m. valstybių narių pateiktomis ataskaitomis.

Papildoma analizė

Komisija ir toliau atlieka nuodugnų sektorių, kuriems taikoma PITD, ir juose naudojamų GPGB taikymo ir poveikio vertinimą. Per pastaruosius metus ji kelis kartus atliko analizę, kad sukauptų daugiau žinių. Tos ataskaitos paskelbtos CIRCABC PITD interneto svetainės skiltyje „Tyrimai“ (angl. *Studies*)[25].

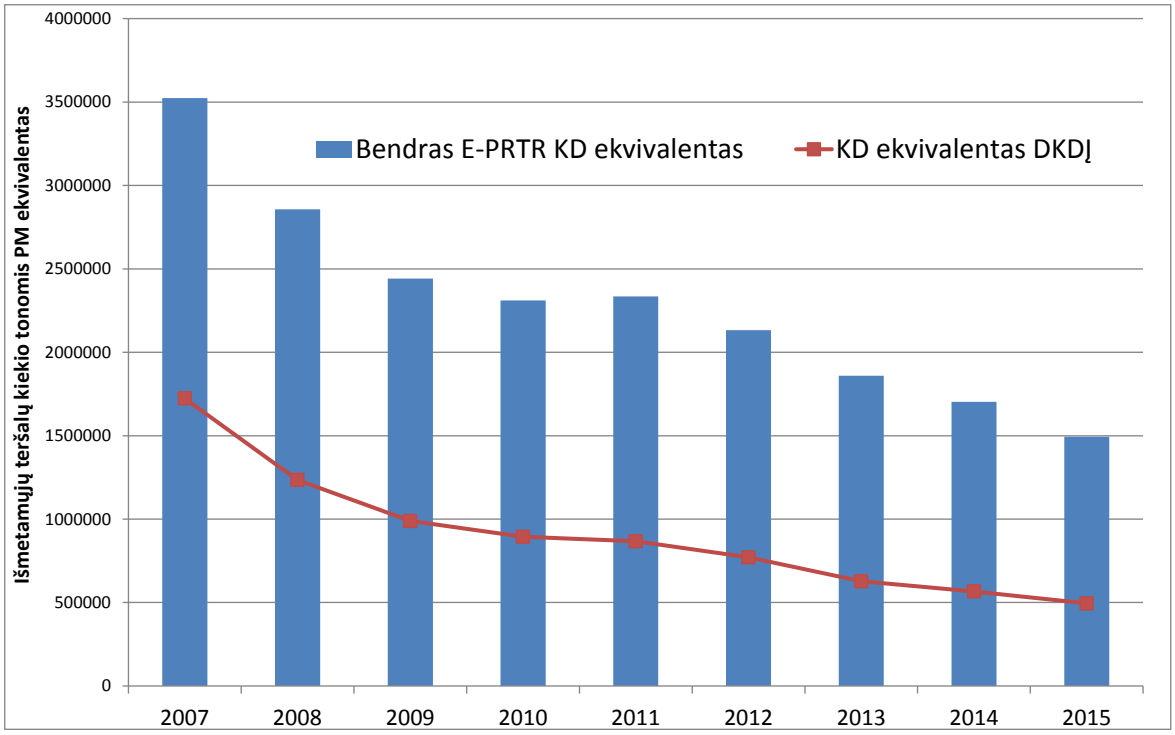
Iš analizės matyti, kad pramonei tenka didelė daugelio rūšių į orą ir vandenį išmetamų teršalų kiekio dalis. Iš jos taip pat aišku, kad vyksta ilgalaikė išmetamųjų teršalų kontrolės technologijų raida ir kai kurie gamybos būdai, buvę naujais gamybos būdais, tapo patvirtintais GPGB.

Komisijai atliekant parengiamąjį darbą Nacionalinių išmetamųjų teršalų kiekio viršutinių ribų direktyvai parengti, buvo sukurtas metodas, kaip pagal išmetamų $KD_{2.5}$ pirmtakus (t. y. pirmines $KD_{2.5}$, SO_2, NO_X, NH_3 ir LOJ) KD ekvivalentais išmatuoti poveikį ankstyvam mirtingumui dėl smulkių kietųjų dalelių visoje ES[26]. Komisija parengė preliminarų pramonės išmetamųjų teršalų tendencijų vertinimą remdamasi ataskaitomis pagal E-PRTR ir KD ekvivalentų skaičiais. Diagramoje toliau pavaizduota išmetamųjų teršalų tendencija, susijusi su visais E-PRTR įrenginiais ir tik su DKDĮ. Nors tai susiję tik su vienu aplinkosaugos aspektu (į orą išmetamų teršalų kiekiu) ir vienu jų poveikio pogrupiu, tendencija vis dėlto suteikia vilties[27].

[25] EUROPA > European Commission>CIRCABC> env> ied>Library> studies

[26] http://ec.europa.eu/environment/air/pdf/TSAP-15.pdf

[27] Nurodytas išmetamųjų teršalų kiekis yra bendri skaičiai, nekoreguoti atsižvelgiant į gamybos pokyčius. Komisija ketina dirbti toliau, kad parengtų geresnius pažangos šioje srityje rodiklius.

Kalbant apie bendrą išmetamųjų teršalų kiekio sumažinimo vertinimą pagal pavienes GPGB išvadas, paaiškėjo, kad galutines išvadas daryti daug sunkiau. Komisija tęsia analitinį darbą šioje srityje, 2016 m. surengtas praktinis seminaras su suinteresuotosiomis šalimis. Vis dėlto aišku, kad vertinimai ES lygmeniu gali būti tik gana bendro pobūdžio, o valstybės narės gali atlikti ir atlieka savo išsamesnius vertinimus.

vii. Tarptautinis GPGB taikymas

Tarptautiniu lygmeniu PITD, GPGBID ir GPGB išvados laikomos ES indėliu į pasaulinį procesą, pradėtą 2002 m. pasauliniame aukščiausiojo lygio susitikime darnaus vystymosi klausimais. Tai suteikia galimybę ir ne Europos šalims pasinaudoti šiuo plataus užmojo darbu. Pavyzdžiui, kai kurios šalys išsiverčia ES GPGBID, kad galėtų jais naudotis.

Kuo plačiau naudojamos GPGB koncepcijos aplinkosaugos kontrolės srityje, tuo didesnė išteklių ir įrodymų bazė, kuria vadovaujantis galima priimti sprendimus ir nustatyti GPGB ir atitinkamas rinkos jėgas GPGB rengti, naudoti ir tobulinti. Plačiau taikant į GPGB panašius metodus tarptautiniu lygmeniu bus taip pat sudarytos darnesnės konkurencijos sąlygos. Šalys skiria didelius išteklius tam, kad įgyvendintų, peržiūrėtų ir atnaujintų informaciją apie pažangiuosius pramoninės gamybos būdus ir technologijas siekdamos užkirsti kelią taršai ir ją kontroliuoti, tad pageidautina užtikrinti žinių ir gamybos būdų mainus.

Atsižvelgiant į visa tai, viena Komisijos darbo kryptis, susijusi su PITD, yra kituose pasaulio regionuose remti organizacijas, kurios naudoja ar suinteresuotos naudoti GPGB ir dalytis su jomis informacija ir patirtimi. Komisija remia darbą, vykstantį su Izraeliu, Rusija ir Pietų Korėja, nes jos siekia įsivesti pramoninių leidimų išdavimo sistemas, iš esmės pagrįstas ES GPGB ir GPGBID principais. Komisija taip pat rėmė Energijos bendriją[28] jai laipsniškai įgyvendinant PITD nustatytus aplinkosaugos srities tikslus, skirtus dideliems kurą deginantiems įrenginiams.

[28] https://www.energy-community.org/

Siekdama platesnio užmojo Komisija taip pat remia EBPO projektą[29] šioje srityje ir GPGB koncepcijos naudojimą daugiašaliuose aplinkosaugos srities susitarimuose (pvz., Minamatos konvencijoje).

4. Išvados

Šioje ataskaitoje išdėstyta pirmoji Komisijos parengta PITD įgyvendinimo ir vykdomų veiksmų apžvalga. Remdamasi pateikta informacija, Komisija daro kelias išvadas:

- PITD yra geras geresnio reglamentavimo pavyzdys. Joje sujungti ir supaprastinti septyni ES teisės aktai ir sukurtas gana unikalus, labai skaidrus ir bendradarbiavimu pagrįstas GPGBID rengimo procesas;
- nors dar per anksti tikėtis praktinių perėjimo prie PITD rezultatų, pažanga teikia vilties;
- pramonės išmetamųjų teršalų kiekio tendencijos atrodo perspektyvios;
- per kitus 4 metus Komisija sieks baigti rengti GPGB išvadas visiems pramonės sektoriams, stebėti, kaip taikomos DKDĮ skirtos išlygos, ir aktyviai padėti valstybėms narėms įgyvendinti direktyvą.

Tęsdama šioje ataskaitoje aprašytą veiklą Komisija taip pat mano, kad bus naudinga pagalvoti apie tai, kaip darbas PITD įgyvendinimo srityje turėtų vykti ilgalaikiu laikotarpiu ir kada derėtų įvertinti laimėjimus ir svarstyti tobulėjimo galimybes. Iki 2020 m. Komisija bus gavusi iš valstybių narių kitų ataskaitų, bus priimta dauguma GPGB išvadų. Be to, dauguma DKDĮ skirtų pereinamojo laikotarpio nuostatų bus beveik baigusios galioti. Atrodo, tai bus tinkamas laikas apsvarstyti galimybę pradėti visapusišką PITD vertinimą.

[29] http://www.oecd.org/chemicalsafety/risk-management/best-available-techniques.htm